

A TANULÁSI SZOKÁSOK VIZSGÁLATA FELSŐOKTATÁSBAN TANULÓ HALLGATÓK KÖRÉBEN

RESEARCH OF LEARNING HABITS AMONG STUDENTS IN HIGHER EDUCATION

SZELEI Ildikó

(ORCID: 0000-0002-6770-2969)

szelei.ildiko@uni-nke.hu

Absztrakt

Jelen tanulmány a felsőoktatásban tanuló hallgatók tanulási szokásainak jellemzőiről szól. Arról ad képet, hogy a technológia, az online világ befolyásolja-e az egyetemisták tanulási stratégiáját. A cikkben a Y, Z generáció általános jellemzőiről, tanulási szokásairól, a tanulás fogalmának változásáról olvashatunk.

Kulcsszavak: tanulás, generációk, tanulási szokások

Abstract

This research study is about the characteristics of the learning habits of students in higher education. It gives an idea of whether technology, the online world affects the learning strategy of students. In this article you can read about the general characteristics, learning habits and changing the concept of learning of the Y, Z generation.

Keywords: learning, generation, learning habits

A kézirat benyújtásának dátuma (Date of the submission): 2018.10.24.
A kézirat elfogadásának dátuma (Date of the acceptance): 2018.12.10.

BEVEZETÉS

Napjainkban folyamatosan felértékelődik a tanulás szerepe, hiszen a technikai, társadalmi, munkaerő piaci változások szükségessé teszik, hogy tanulni kell, nem elég a diploma megszerzése, a kihívások, a megfelelések, a folyamatos tanulást követelik meg az egyéntől. Ebben a tanulmányban a felsőoktatásban tanuló hallgatók tanulási szokásainak vizsgálata a cél, amely több szempontból is érdekes és kihívást jelentő kérdés. Egyrészt az oktatók számára nélkülözhetetlen a tanulási szokások, stratégiák ismerete, hiszen a katedrán való megfelelés egyik támpontja lehet, hogyan tanul a kor generációja, miként lehet a tanulási motivációját növelni, hogyan lehet a tudást biztosítani számukra. A kutatás kérdése, mi jellemzi napjaink felsőoktatásban tanuló hallgatóinak tanulási szokását, stratégiáját? A kor technológiája, digitalizált világa befolyásolja-e a tanulási szokásokat? A kutatás kiterjed a délelőtti, egyetemi hallgatói, tanórai magatartásra, valamint a délutáni időbeosztásra, a tanulási stratégiákra.

A KOROSZTÁLY JELLEMZŐI

Első lépésként, azt generációt kell elemezni, akik jelenleg a felsőoktatásban tanulnak, és akik a kutatásban részt vettek. A tanulási szokások vizsgálata azért nehéz, mert a tanulás önmagában véve is komplex folyamat. E témakör vizsgálata elsőként azt a kérdést veti fel, mi jellemzi azt a korosztályt, aki jelenleg a felsőoktatásban tanulnak, kik is ők? Az egyetemek padsoraiban jelenleg az Y, Z generáció tanul.

Az Y, Z generáció, akiről már annyi mindent tudunk, de mégis keveset. Értem ez alatt azt, hogy a felsőoktatásban az oktató számára továbbra is kihívást jelent ennek a generációnak az oktatása. Hiszen hagyományos módon, frontális előadással, csupán élőszóval nehéz fenntartani a hallgatóság érdeklődését, hiszen körülveszi őket folyamatosan a virtuális tér, egész nap online módban vannak. De továbbra is kérdés az arisztotelészi örök kérdés, a „mit tanítsunk” kérdése is, hiszen amit élő szóban a tanár átad, az a neten azonnal megtalálható.

A generáció-elméletet két amerikai szerző, William Strauss és Neil Howe dolgozta ki, akik a generációkat felosztották, a Baby-boom idején születettek (1940–50-as évek) profétáknak, X generációt (1960–70-es évek) nomádoknak, Y generáció (1980–90-es évek) hősöknek, Z generációt (2000-es évek) művészeknek nevezték. (2010 után születettek az alfa generáció.) Az Y generációt szokták digitális bennszülötteknek aposztrofálni, hiszen nagyjából egyszerre születtek a személyi számítógéppel, tíz-tizenöt évesek voltak, amikor berobbant a web. A Z-k pedig, mobillal a kezükben születtek, hét évesek voltak a legidősebbek is, amikor megjelent az iPhone.

A generációs felosztást tehát elsősorban az adta, hogy mikor került kapcsolatba az adott korosztály a technológiával, a számítógép világával.

Strauss és Howe *Millennials Rising: The Next Great Generation* című könyve szerint [1], ezek a fiatalok különlegesek, legalábbis annak érezhetik magukat, mert gyerekkorukban rengeteget törődtek velük, sokkal többet, mint bármely korábbi generációval, védettek, sok esetben magabiztosak, ambíciózusok. A modern technika és a számítógép nélkül el sem tudják képzelni az életüket. Gyakorlatiasak, már iskolás korukban tudtak számítógépezni és mobiltelefont használni. Szüleik biztosították a fejlődésükhöz szükséges feltételeket, a tudomány és a technika legújabb játékait megkapták.

A generáció tagjai idejük jelentős részét online töltik, a közösségi oldalakon chatelnek és barátkoznak. Az Y és a Z számára már természetes a virtuális világ, mindent akar és rögtön. Amit nem talál meg 10 perc alatt a neten, az nem létezik. Sokkal gyorsabb a képfelfogó képességük, mint a szüleiknek, nagyszüleinek. Okkal vetődik fel a kérdés, de hát az idősebb generáció tagjai is képesek tökéletesen megtanulni a számítógép működését, a digitális világot? Igen, de amíg az X generáció egy dologgal foglalkozik egyszerre olvasgat a neten, dolgozgat,

de mindig csak egy dologra koncentrálnak, addig az X, Y generáció egyszerre 5-7 dologra is koncentrálnak, olvas, ír, telefonál, chattel.

Sokat vitatott kérdés, hogy a fiatal generáció nagyon sok gyakorlatias tevékenységre nem képes. Igen, valóban igaz, de rengeteg új készsége alakult ki, ilyen pl. a digitális eszközök kezelése.

Érdekes felmérést végeztek az 5 és 13 év közötti brit gyerekek körében, azt vizsgálták, mit tudnak a mai gyerekek, és döbbenet tapasztalták, hogy a kísérletben szereplők csaknem fele nem tudja bekötni a cipőfűzőjét, kétharmaduk ugyanakkor remekül elboldogul a DVD-lejátszóval, 42 százalékuk pedig a legfejlettebb mobiltelefonnal is. 65 százalék nem tud teát főzni, 81 százalék képtelen térképet olvasni, 79 százalékának tudását meghaladja egy sátor felállítása, tüzet rakni 78 százalék nem tud, de még fára mászni sem sikerül 59 százalékának [2]. Persze, adja magát a kérdés, kellenek egyáltalán ezek a régi képességek? Ezek vitatható paradigmák.

A Y, Z generáció a szelfi vagy éngenerációsok. Ezek az ifjak vágnak az elismerésre, legindividualistábbak, leginkább önmagával elfoglalt nemzedék. Új típusú közösséget építenek a Facebookon, online brandet építenek. Szociális helyzetüket tekintve, a 20-30 éves korosztály nem tud elszakadni otthonról; 40%-a nem is akar, saját családalapítás nem szerepel a terveikben, 60%-a mamahotelben él, de önálló lakásra nincs is esélye. A 18-25 év foglalkoztatottsága: 20%, az Unió átlag 33%. A generációk jellemzése után, a tanulás jellemzőit, fogalmát járjuk körbe [3].

A TANULÁS FOGALMA

A generációk jellemzése után a tanulás fogalmi tisztázására kerül sor. A hagyományos értelemben vett tanulás meghatározása szerint, a tanulás tudatos, az oktató által célszerűen tervezett és irányított, a hallgatók aktív részvételével történő ismeretszerző folyamat, melynek során jártasságok, készségek alakulhatnak ki, a képességek pedig fejleszthetők. A szkeptikusan fogalmazó W. R. Fuchs véleménye szerint: „Nincs ma kötelező, egyedül érvényes tanulásmódszer, csak különböző tanulásmódszerek vannak, és ezek mindegyike csak korlátozottan érvényes.” [4; 9. o]

Kurt Lewin így fogalmaz: „Tanulni annyit jelent, hogy az ember valamit jobban tud, mint azelőtt.” [4; 9. o]

Kiss Árpád szerint a tanulás, a magatartásban a tapasztalatok hatására végbemenő tartós változás, Zsolnai pedig azt vallja, a tanulás során az ember személyiségében lesz változás.

Köznap értelemben a tanulás, nem más, mint amikor az egyén olyan ismeret, tudás, képesség birtokába jut, amellyel azelőtt nem rendelkezett.

A hétköznapi gondolkodásban a tanulás jórészt azonosul az iskolai tanulással, a tananyagok elsajátításával, s annál hatékonyabb folyamat, minél többször gyakoroljuk, ismétljük az elsajátítani kívánt cselekvést, illetve minél többször olvassuk el vagy halljuk a megtanulandó információt. A tanulás hétköznapi fogalmának van azonban egy másik jelentésrétege is, hiszen bizonyos képességek kialakulását, fejlődését, készségek formálódását is tanulásnak tartjuk. [5]

A tanulásról alkotott felfogás alakulása a történelem során sokat változott, alakult, amelynek a nyomai a mai tanulásban is fellelhetők. Az ókorban és a középkor legnagyobb részében a pedagógiai gondolkodók tanulásfelfogásról alkotott elképzelése, valójában nagyon közel áll egy köznap felfogáshoz. Ez nem más, mint a tanulásnak mások által már feldolgozott ismeretek elsajátításával történő azonosítása. E felfogáshoz elsősorban olyan didaktika kapcsolódik, amely előszóban előadott vagy olvasott ismeretek, sokszor szó szerinti megtanulására, majd visszaadására épül. E tanulás egyáltalán nem veszett az idők homályába. A kívülről való megtanulás, a magolásként leírható módszer ma is létezik a pedagógiai gyakorlatban. A szövegek megtanulása, a memoriter fontos szerepet játszik a tanulásban, ilyen például a versek vagy a matematikai definíciók megtanulása. Minden ilyen esetben igaz azonban, hogy a

kívülről való megtanulás csak akkor hatékony és indokolt, ha valamifajta értelmes feldolgozás, megértés előzte meg. A könyvekből vagy élő szóból való ismeretszerzés, egyáltalán nem hiányozhat még a legmodernebbnek tekintett tanuláselméleti elképzelésekből sem. Az empirizmus gondolatvilága talán egyidős az emberi gondolkodással, mégis egységes filozófiaként az első tudományos igényű kifejtése a 17–18. században, az angol empirista filozófusok munkásságában született meg. Az empirizmus lényege az a gondolat, hogy az emberi ismeretszerzés nem más, mint az embert körülvevő valóságból származó információk, elsősorban érzékszervek útján történő befogadása. Az induktív-empirikus szemlélet a mai napig fontos szerepet játszik a tudományos gondolkodásban. [6]

Tudományos forradalom zajlik le, amikor Comenius felépíti szenzualista pedagógiáját, s annak középpontjába a szemléltetést állítja. A szemléltetés azonban itt nemcsak egyszerűen egy módszer, hanem az ismeretszerzés alapvető elve is.

A behaviorizmus már a 20. század terméke. A behaviorista tanulásfelfogás alapvetően empirista, induktív beállítottságú. Valóban, a tanulás a tapasztalatszerzés eredménye, az ingeregyüttesek kapcsolatrendszere hozza létre a tanulás eredményeként megjelenő „lenyomatot”, a viselkedést, illetve a bonyolult viselkedésformák induktíve, az elemiek kialakulásával s azok egymással való összekapcsolódásával jönnek létre. A 20. század második felének kétség kívül egyik legfontosabb tudományos történése a kognitív forradalom, a kognitív tudományok rendszerének a kialakulása. (Pléh, 1998.) A kognitív pszichológiában a kognitív forradalom eredményeként kialakult az emberi értelem működésének információfeldolgozásként történő értelmezése. (Pléh, 1998.) Mindezek a pszichológiában és az oktatáselméletben jelentkező fejlemények egyetlen közös gondolatra vezethetők vissza: léteznek az emberi elmében bizonyos, elkülönült, a gondolkodást, a cselekvéseket irányító „apparátusok” vagy másképpen általános képességek, amelyek a nevelés során egyre finomodva, egyre gazdagodva egyre alkalmasabbá teszik a fiatalt a környező valóság megismerésére és megváltoztatására [6].

A 20. század végéhez közeledve az önmagukban is jelentősen átalakuló kognitív tudományok számos ponton járultak hozzá a tanulás fogalmának formálódásához.

A rendkívül gazdag, újabb kognitív pszichológiai ismeretkörből a tanulás elemzése szempontjából két, egymással is kapcsolatban álló, a pedagógia számára különösen fontos területet kell kiemelnünk. Az egyik kérdés, hogy vajon vannak-e velünk született képességeink, tudásunk, vagy mindent a születésünk utáni fejlődési folyamatban sajátítunk el. A másik kérdés, hogy az emberi elme működésének alapstruktúráját az általános, minden „anyagon” ugyanúgy működő értelmi képességek határozzák-e meg, vagy pedig azok a tudásterület-specifikus struktúrák, amelyek egy-egy területen formálják meg tudásunkat, képességeinket. Az új teóriák szerint, tehát a tanulás aktív folyamat, amelyben alapvető szerepet játszanak azok a korábban megszerzett ismeretek, amelyek képesek kapcsolatba kerülni az új információval [6].

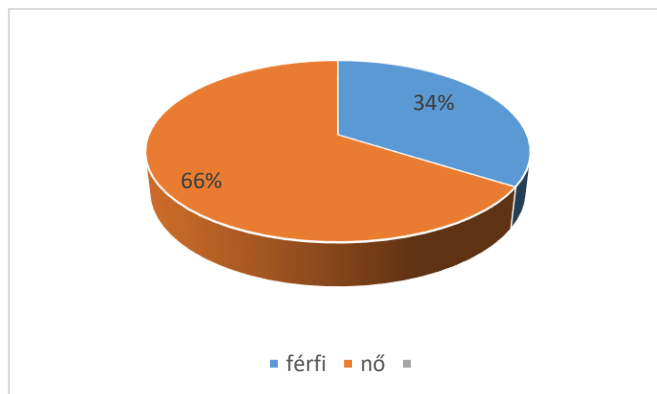
A KUTATÁS BEMUTATÁSA

A generáció bemutatása után meghatároztuk a tanulás fogalmát, ezek után magára a kutatásra térünk rá. A tanulási szokások elemzéséhez online kérdőívet alkalmaztunk, amelynek során 101 önkéntes, felsőoktatásban jelenleg tanuló BSc-s, MSc-s hallgató töltötte ki a kérdőívet. Az írásbeli kikérdezés kapcsán kutatás-módszertanilag egyféle eszközt használtunk, a kérdőíves kikérdezést. Az írásbeli kikérdezés során, egy klasszikus kérdőív került ki a megkérdezettek számára, amely többnyire zárt végű kérdéseket tartalmazott. Összesen 14 kérdésre adtak választ a hallgatók. A kutatás hipotézisei az alábbiak voltak:

1. A felsőoktatásban tanuló hallgatók tanulási szokásait megváltoztatta a digitális technológia, online környezetben tanulnak, nincs stratégiájuk az otthoni tanulásra.
2. Az otthoni tanulási szokásaikban az online tanulás helyezik előtérbe, háttérbe szorul a hagyományos tanulás.

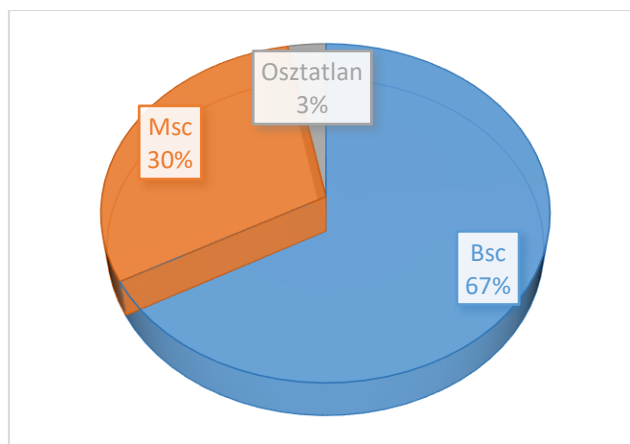
3. Kevés időt fordítanak az otthoni tanulásra, gyorsan akarnak „túllenni” a tanuláson, kevésbé fordítanak időt a tananyag bevézésére.

Az első kérdés a válaszadók nemére irányult. Amint láthatjuk az ábrán, a kitöltők kétharmada lány, ami nem meglepő, hiszen internetes „tesztkitöltésben” általában a lányok aktívabbak.

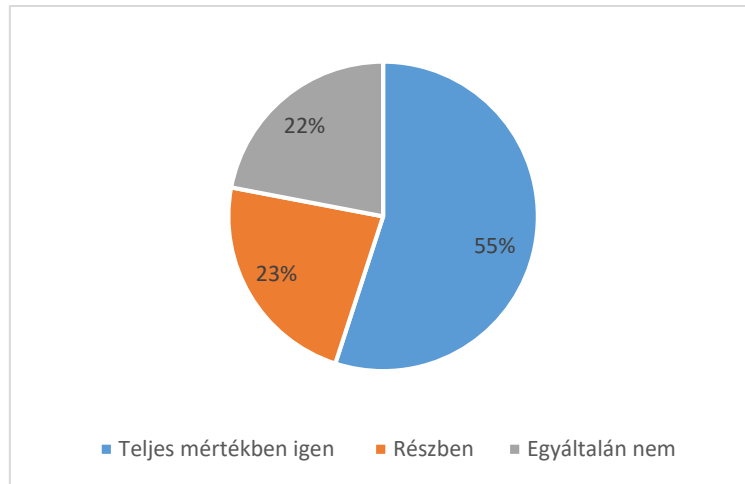
1. ábra Nemek szerinti megoszlás

A második kérdés a képzési szintekre irányult. A válaszadók kétharmada BSc képzésbe jár, Msc képzésbe közel harmada, osztatlan képzésbe csupán 3 százalék. A konkrét felsőoktatás megnevezésre nem kérdeztünk rá, mivel a kutatással kapcsolatban ez nem releváns.

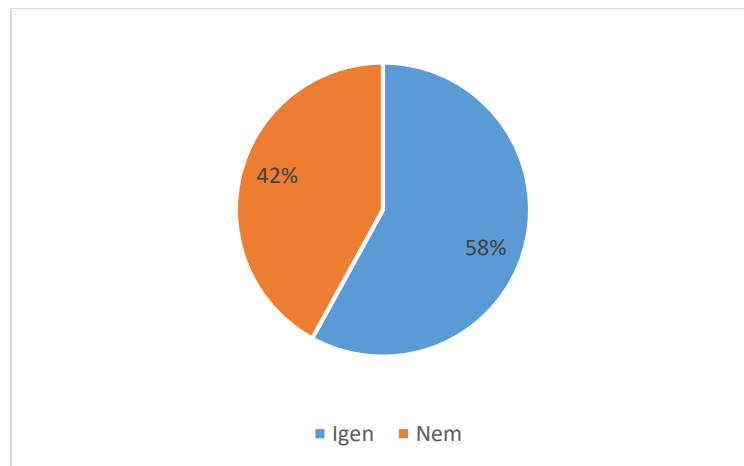
2. ábra Képzési szintek szerinti megoszlás

A harmadik kérdés a képzéssel való elégedettséget hivatott megvilágítani. Lehetett volna ezt a kérdést intenzitás skálán is mérni, árnyaltabb lett volna a válaszadás. A válaszadók kicsit több, mint a fele általában elégedett azzal a képzéssel, ahová jár, viszont 23%-a egyáltalán nem elégedett. A számok azt tükrözik, hogy az elégedettség nem kielégítő.

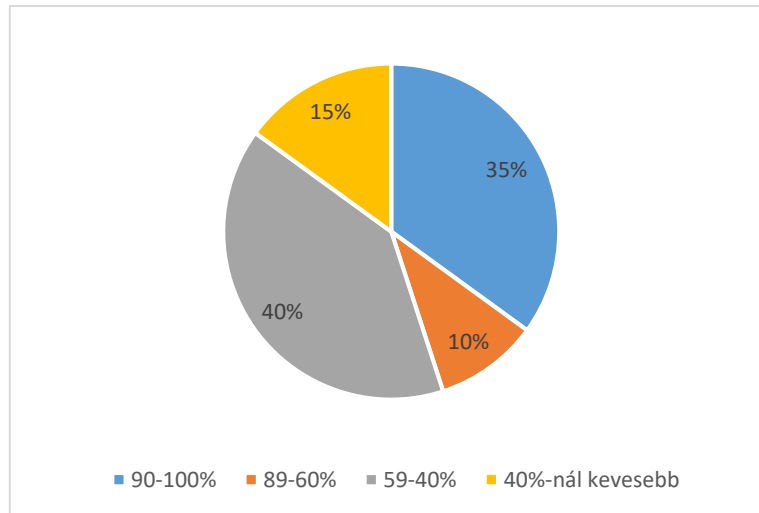
3. ábra A képzéssel való elégedettség

A következő ábrán (4.) láthatjuk, hogy a felsőoktatás közel felében a szeminárium jelleg hiányzik. Ez azért lényeges, mert ekkor lehetne az előadások során megszerzett információkat tovább mélyíteni, itt lehetne gyakorlatiasabbá tenni a képzést, valamint ezeken az órákon lehetne gyakorlatiasabbá tenni az oktatást.

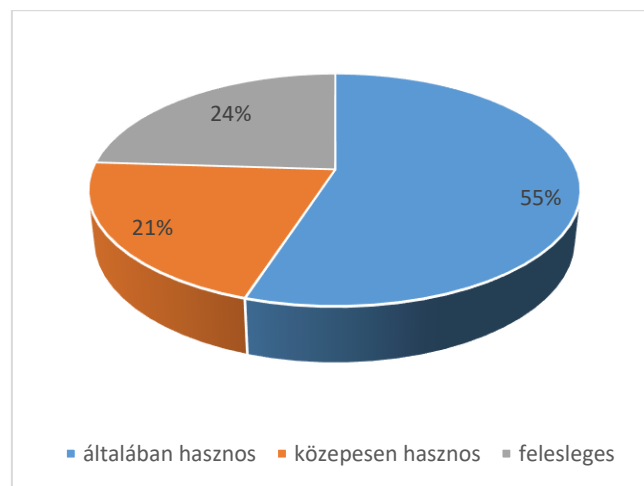
4. ábra Szeminárium/előadás aránya

A megkérdezett harmada vesz részt az órákon szinte mindig, és megközelítőleg a fele az órák felén, ami magas aránynak mondható. A kérdés az, hogy az aktivitás hiányzik a hallgatókból vagy az érdektelenség miatt járnak ritkábban az órákra.

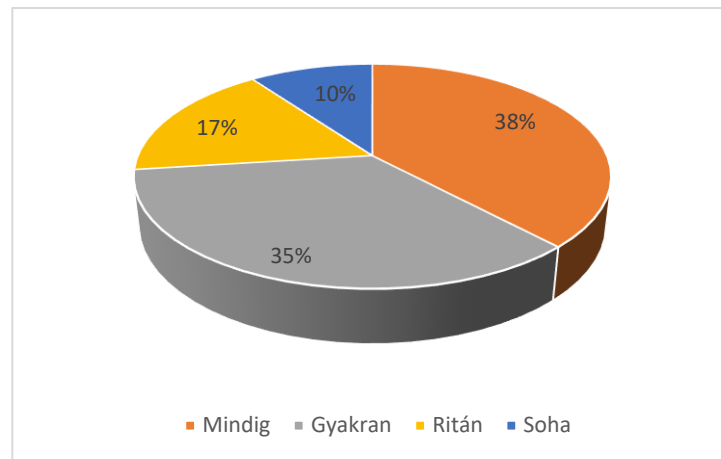
5. ábra Órákon való részvétel

A válaszadók kicsit több mint a fele általában hasznosnak tartja a képzést, és negyede feleslegesnek. Ez valószínűleg abból adódhat, hogy nem a számára megfelelő képzésre jár vagy az oktatás kevésbé gyakorlatias jellegéből fakadhat.

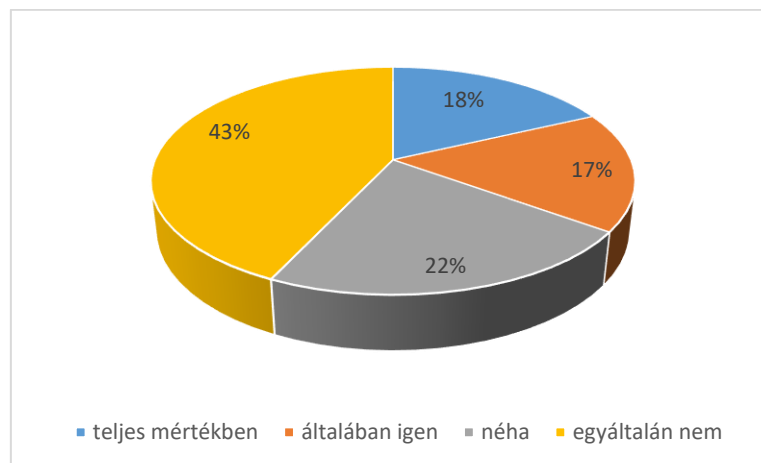
6. ábra A képzés hasznosságának megítélése

A megkérdezettek háromnegyede szinte mindig használ az órákon internetet, mindig online állapotban van. Ez a kérdés már megvilágítja az új generáció eltérő viselkedését az idősebb generáció órákon való magatartásához képest. A válaszok rávilágítanak arra, hogy az Y, Z generáció internet nélkül nehezen tud meglenni, valamint a figyelme igen megosztott. Felveti azt a kérdést, hogy az oktató, ezt a hallgatói magatartást tudja-e megfelelően kezelni.

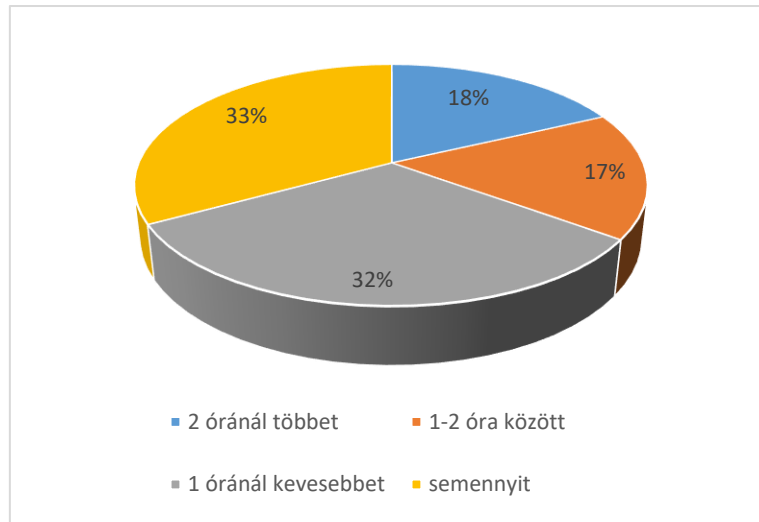
7. ábra Internet használata az órákon

A válaszadók csupán harmada használja az internetet az előadásokhoz kötődően, kétharmada mást olvasgat. Tehát az előadások során, a hallgatók közel fele teljesen mással foglalkozik. Ezek az eredmények azt sugallják, az oktatás módszere lassan alkalmazkodik az online világhoz, csupán előszóval az előadásokon kevésbé lehet lekötni a jelenlévőket. Másrészt az internet adta pozitív lehetőségeket, az oktatók kevésbé használják ki.

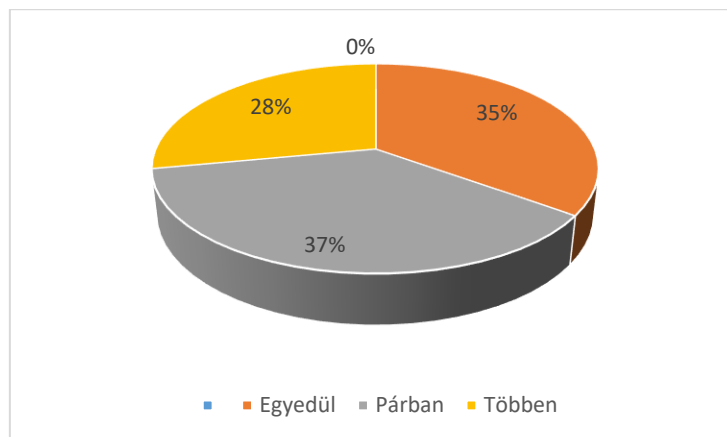
8. ábra Az Internet kapcsolódása a az előadáshoz

A folyamatos tanulást nem tapasztalhatunk ma a felsőoktatásban. A következő ábra jól szemlélteti, a megkérdezettek harmada semmit nem készül a szemináriumokra. E adódhat az aktívás hiányából vagy a követelményekből.

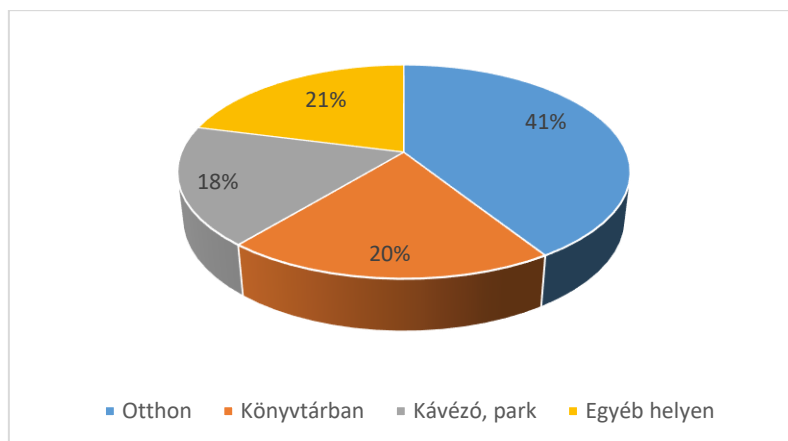

9. ábra Szemináriumra való készülés időtartama

A Y, Z generáció közel kétharmada inkább másokkal együtt tanul, kevésbé szerint egyedül lenni. Amint azt a 11. ábra is mutatja, a válaszadók 41%-a tanul otthon, és majdnem kétharmada máshol. Érdekes, hogy a könyvtárat a fiatalok negyede sem használja tanulásra.

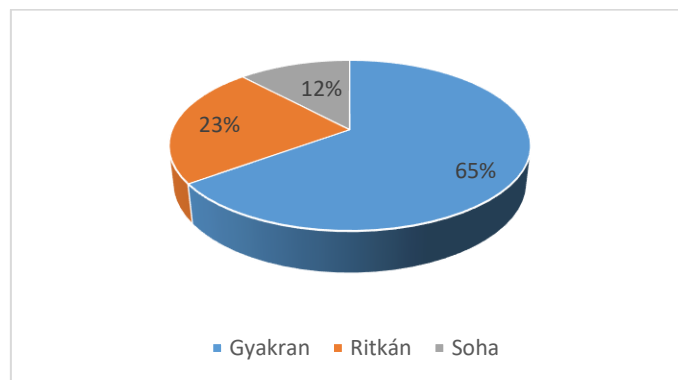

10. ábra Párban tanulás

11. ábra A tanulás helye

Az otthoni tanuláshoz a válaszadók kétharmada használ internetet, ami nem meglepő.

12. ábra Internet használata tanulás közben

A tanulási stratégiákra is rákérdezett a kérdőív. A fiatalok néma olvasással olvassák át az anyagot, csupán negyede emelik ki az adott szövegből a lényegét. Nem készítenek vázlatot a tanulás során, és még a megkérdezettek negyede sem olvas hozzá a tananyaghoz, ami azért érdekes, mert kétharmaduk tanulás közben is internetet használ. A tanulási stratégiát elemezve elmondható, hogy a fiataloknak nincs tanulási stratégiája, illetve az otthoni tanulásuk kevésbé aktív és hatékony. A második táblázatból láthatjuk, hogy a fiatalok fele használ a tanuláshoz könyvet, saját jegyzetet. Meglepő, hogy a tanárok által készített szlajdot elsődleges forrásként alkalmazzák a vizsgákra való felkészülésben, ami igencsak a rövid távú memóriát veszi csupán igénybe. Az is kiemelendő, hogy a tanuláshoz csupán fele használ internetet, tehát bár egész nap online üzemmódban vannak a hallgatók, a tanuláshoz viszont nem alkalmazzák hatékonyan. Ez ismét egy terület, amit az oktatóknak jobban ki kellene használni, olyan gyakorlatias feladatot kell adni, ami az internetet ésszerű felhasználását tenné lehetővé.

Tanulási stratégiák	Mindig	Gyakran	Soha
Néma olvasás	97%	3	-
Hangos olvasás	3%	-	97%
A lényeg kiemelése	25%	-	75%
Az adott anyagot felmondja	10%	2%	88%
Vázlatot készít	10%	11%	79%
Hozzáolvas a tananyaghoz	8%	13%	69%

1. táblázat Tanulási stratégiák

Az ismeretszerzés forrása elsősorban	Mindig	Gyakran	Ritkán	Soha
Könyv	35%	25%	25%	15%
Saját jegyzet	35%	35%	20%	10%
Internet	25%	25%	15%	35%
Tanári szlajd	45%	35%	10	10%

2. táblázat Miből tanul átlagban a vizsgákra?

KÖVETKEZTETÉSEK

A hipotézis vizsgálatát összegezve tehát, az alábbi megállapításra juthatunk: mindhárom hipotézisünk igazolódott. A mai fiatalok tanulási szokásait erősen befolyásolja a digitális tér, az internet. A hagyományos értelemben vett tanulás, a könyvből tanulás kissé háttérbe szorult, az Y, Z generáció szeret a tanári szlajdokból felkészülni a vizsgákra, de sok időt nem töltenek el a felkészüléssel. A tanárok számára jelzés lehet, hogy a hallgatók otthoni tanulását, tanulási stratégiájának kialakítását segíteni kell.

A tanulás fogalma az információs társadalom hatására megváltozott. Mindezt magával hozza, hogy a tanári módszertanban is változás legyen, mivel szükséges a tanulás hatékonyságát és a hallgatói aktivitás növelni a tanulási szokásokban. Az internetes világ létrejöttével megváltozott a tanulási környezet is, az online világ felváltja vagy kiegészíti a hagyományos tanulást. Ebben a tanulásban a hallgatónak sokkal nagyobb egyéni szerepe van az otthoni és az egyetemi tanulásban, amelyben a tanárnak a hallgatói aktivitást kell növelnie.

A tanuláshoz való megfelelő viszony kialakítása az általános iskolában megtörtént, nyilván vannak rossz szokások, reflexek a tanulásban, amelynek átformálása esetenként szükséges, továbbá a belső vágy, a világ iránti érdeklődés, kíváncsiság felkeltése, a tudásvágy felébresztése az oktatók feladata. A helyes tanulási szokások a délelőtti iskolai tanulásra és a délutáni önálló tanulásra egyaránt vonatkoznak, s kialakításuk sajnos sokszor a felsőoktatás időszakára marad. éppen ezért, alkalmazni kell az előadások, szemináriumok során olyan stratégiákat, amelyek elősegítik a mélyebb feldolgozást, annak érdekében, hogy a hosszú távú memória is működjön.

Az információs társadalom korában minden eddiginél jobban felértékelődik az információ, és ezáltal a tudás birtoklása, hiszen a világhálóknak köszönhetően annyi információ áll rendelkezésünkre, mint soha korábban. Az internet elterjedése lehetővé tette, hogy ezeknek a legkülönbözőbb információknak a digitális tárolása és előhívása megvalósuljon. Farkas János 2002-ben felhívja a figyelmet arra, hogy az információs társadalomban nem az információk mennyiségén van a hangsúly, hanem a minőségén [7].

A hallgató egészen addig nem lesz képes az online környezetben végzett hatékony tanulásra, amíg elég sok tapasztalatot nem szerez magában az online tanulásban. Az online környezetben ugyanis olyan készségek és kompetenciák alkalmazását várjuk el a hallgatóktól, amelyek bár léteznek az offline környezetben is, de míg ott csupán opcióként jelennek meg, addig az online környezetben már kötelezően rendelkeznie kellene ezekkel a hallgatóknak. Az internet csupán egy eszköz, és használata nem szabad, hogy öncélú legyen tanulási, oktatási szempontból [8]

Továbbá, ha a tanulást valamilyen élményhez kötjük, vagy az élethez, akkor az új ismereteket könnyebben kötjük a már meglévő tudásunkhoz, illetve ha a feldolgozás mélységét megnöveljük, és így lehetőség van arra, hogy a hosszú távú memóriába tárolódjon el az ismeret, tehát létrejöjjön a tudás.

A köztudatban nagyon sok az olyan sztereotípiák az Y és Z generációk tagjairól, amelynek kevés valós alapja van, ugyanakkor a tárgyalt, nem reprezentatív felmérés alapján is elmondható, hogy a tanulásnál fontos motiváció, hogy olyan ismeretekkel rendelkezzenek a fiatalok, ami számukra fontos [9]. Nélkülözhetetlen a gyakorlati, a mindennapi életben

használható tudás megszerzése. Ugyanakkor az is lényeges szempont, hogy ha a tananyagot számítógép felhasználásával sajátíthassa el, a mélyolvasás képessége hiányzik az otthoni tanulásból. Végezetül, ha a tanulást aktív folyamatként kezeljük, az egyén a megszerzett új információit a korábbi ismereteibe próbálja beleilleszteni, akkor a tanulási deficit azért keletkezik, mert sok esetben az aktivitás hiányzik az információk feldolgozásából. A kutatás arra is próbált rávilágítani, mennyire oka ennek az egyén, és mennyire az oktatás. Mint mindenütt, így a tanulásban is motiválni és érdekeltté kell tenni az egyéneket [10].

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] LÉNÁRD A.: „*A digitális kor gyermekei, Gyermeknevelés*”, Eötvös Loránd Tudományegyetem, 2015, p. 76.
- [2] http://infoter.eu/cikk/okostelefonozni_tudnak_cipofuzot_kotni_nem (leöltés: 2019. 13.15.)
- [3] TARI A.: *Y generáció: klinikai pszichológiai jelenségek és társadalomlélektani összefüggések az információs korban*, Jaffa Kiadó, Budapest, 2010
- [4] MÉSZÁROS L (szerk.) *Pedagógia I.*, ZMNI, BP., 2004.
- [5] BARKÓCZI I. - PUTNOKY J.: *Tanulás és motiváció*, Tankönyvkiadó, Bp. 1980. 15.
- [6] FALUS I. (szerk.) *Didaktika*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003. pp. 78-93.
- [7] FARKAS J.: *Információs- vagy tudástársadalom?* Infonia -Aula, Budapest, 2002, p.184.
- [8] PAPP-DANKA A.: *Az online tanulási környezettel támogatott oktatási formák tanulásmódszertanának vizsgálat*, ELTE, 2014. 35-39.
- [9] Szelei I.: *Motiváció, tudatosság, vezetés*, Hadtudományi Szemle, 2015. 3.
- [10] SZELEI I.-BÁRDOS L.: *Az empatikus bánásmód alkalmazásának pedagógiai módszerei a parancsnoki munkában*, Honvédségi Szemle, 2013. 2-3